

KONYA TİCARET ODASI

**AB UYUM SÜRECİNDE KALKINMA AJANSLARI
VE
MEVLANA KALKINMA AJANSI**

**Ayşegül DEDE
Haziran 2009**

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	1
Giriş.....	2

BÖLÜM I BÖLGESEL KALKINMA AJANLARI

1.1 Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Tarihçesi	2
--	---

BÖLÜM II BÖLGESEL KALKINMA AJANSININ YAPISI VE GÖREVLERİ

2.1 Bölgesel Kalkınma Ajansı Nedir?.....	5
2.2 Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Görevleri.....	6

BÖLÜM III AVRUPA BİRLİĞİ'NİN BÖLGESEL POLİTİKASI

3.1 Türkiye'nin Avrupa Birliği Bölgesel Politikasına Dahil Olması	8
3.2 Türkiye'de AB Bölgesel Kalkınma Politikasına Uyum Çalışmaları	9
3.3 Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Yapısı	10

BÖLÜM IV MEVLANA KALKINMA AJANSI

4.1 Konya'nın Sanayi Yapısı ve Mevcut Sorunları	12
4.2 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın Kurulması	13
4.3 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın Konya'ya Etkisi	14
KAYNAKÇA	16

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bölgesel kalkınma ajanslarının Amerika`da ve Avrupa`da ortaya çıkışları, yerel ekonomik kalkınma kavramının önemini arttırdığı 2. dünya savaşının sonlarına rastlamaktadır. Ağır ekonomik kayıplarla savaştan çıkan gelişmiş ülkeler, bu yaraları sarmak üzere kendi iç dinamiklerini harekete geçirecek bir kurumsallaşmaya gitmiştir. Bu kurumsallaşmanın sonucu olarak ortaya çıkan bölgesel kalkınma ajanslarının en önemli işlevi; içsel büyüme ve yerel ekonomik kalkınmayı sağlamaktır.

Küreselleşmenin etkisiyle gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin bünyesinde ortaya çıkan bölgesel kalkınma ajanslarının Türkiye`de kurulması, AB uyum sürecinde yapılması gereken politikaların bir gereği olarak ortaya çıkmıştır.

Kalkınma ajanslarının kuruluş amacı; her bölgenin sahip olduğu potansiyeli harekete geçirmek, tüm bölgelerin ulusal ekonomiye katkısını en yüksek düzeye çıkarmak, geri kalmış bölgelerin kendi içlerinde ve diğer bölgelerle gelişmişlik farklarını azaltarak ülke ortalamasına yaklaştırmak, gelişmiş bölgelerin ise küresel ölçekte rekabet gücünü artırmaktır.

Türkiye`de bölgelerin özellikleri dikkate alınarak kurulan bölgesel kalkınma ajanslarında, İstanbul ve İzmir Kalkınma Ajanslarının kuruluş amacı; küresel rekabet ortamında bölgenin gücünü artırmak amacını taşıırken, Diyarbakır ve Mardin`de kurulan kalkınma ajanslarının kuruluş amacı; bölgelerin gelişmekte olan potansiyelini ortaya çıkarmak ve gelişmiş bölgeler ile aralarındaki farkı azalmaktır.

Türkiye`de 2006 yılında İzmir ve Çukurova`da, 2008 yılında Konya`nın içinde bulunduğu 8 bölgede kalkınma ajansları kurulmuştur. Genel olarak Türkiye genelinde ekonomik yönü vurgulanan kalkınma ajanslarının, sosyal yönü genellikle gözden kaçırılmaktadır.

Dünyanın küresel bir köy olarak tanımlandığı rekabet ortamında, “gelişmişlik” kavramı sadece ekonomik gelişmeleri bünyesinde taşıyan bir kavram değildir. Günümüz dünyasında siyasi, ekonomik ve sosyal konularda hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Bu değişimle birlikte toplumlar, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçmiştir.

Bilgi toplumuna göre “güç” ölçütü sadece sermaye değil, aynı zamanda bilgidir. Bu nedenle bölgesel kalkınma ajanslarının eylem planlarında, özellikle bölgenin sosyal ve ekonomik gelişmesinin sağlanmasına yönelik adımlar yer almalıdır.

GİRİŞ

Devletler, bölgelerarası dengesizlikle mücadele edebilmek için bölgesel politika, bölgesel plan ve teşvik başta olmak üzere birçok uygulamaya başvurmuştur. Ancak küreselleşme ile birlikte, bölgeler arası dengesizlikleri gidermek, devletlerin asli öncelikleri arasından çıkmaya başlamıştır. Bu nedenle bölgeler ön plana çıkmıştır.

Bölgelerin artan önemi ve küresel rekabette farklılaşmanın zorunluluk haline gelmesiyle birlikte, bilgi teknolojileri ve bilgi üretim merkezli yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Ülkelerin bölgesel kalkınma stratejileri de bu çizgide belirlenmişlerdir. Bölgelerin giderek önem kazanmasının sonucu, bölgelerde işbirliği ve eşgüdümü sağlama gibi faaliyetleri üstlenen Bölgesel Kalkınma Ajansları ortaya çıkmıştır.

Avrupa Birliği'ne giriş süreciyle birlikte Türkiye, 40 yıldır uygulamakta olduğu teşvik sistemine dayalı bölgesel gelişme politikalarını terk ederek, yeni bir uygulamaya geçmektedir. AB tarafından tüm aday ülkelere benimsetilen bu yeni yaklaşımda, özel sektör ve bölgesel rekabet ön plana çıkmaktadır. Türkiye, yaklaşık 40 yıldır uygulamakta olduğu bölgesel gelişme model, politika ve araçlarını bir yana bırakarak yeniden bir yapılanma içine girmiştir. Bu yeni yapının ana kütlesi Bölgesel Kalkınma Ajansları'dır.

Bu araştırmada; ilk olarak Bölgesel kalkınma ajanslarının tarihçesi incelenerek, dünyada ve Avrupa'da bölgesel kalkınma ajanslarının durumu ele alınacaktır. Daha sonra AB'nin önemli politikalarından birisi olan Bölgesel Kalkınma Politikası doğrultusunda, ajansların AB'deki işlevi açıklanarak, bu politikanın Türkiye'ye yansımaları üzerinde durulacaktır. Son bölümde ise, 2008 yılında aralarında Konya'nın da yer aldığı 8 bölgede kurulan bölgesel kalkınma ajanslarından birisi olan Mevlana Kalkınma Ajansı ve Ajansın Konya'daki yapısı ele alınmaya çalışılacaktır.

BÖLÜM I

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI

1.1 Bölgesel Kalkınma Ajanslarının (BKA) Tarihçesi

Bölgesel Kalkınma Ajansları'nın ilk ortaya çıkışı Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan ve etkisi tüm dünyaya yayılan ekonomik kriz dönemine kadar uzanmaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan mekansal eşitsizlikler ve sektörel alanlardaki açmazlar, özellikle krizden etkilenen ülkelerde bölgesel programları gerekli hale getirmiştir. Nitekim Amerika'da 1929 ekonomik krizinden diğer bölgelere göre daha fazla etkilenen Tennessee Vadisi'nde 1933 yılında başlatılan bölgesel kalkınma programı, böyle bir gerekliliğin sonucu ve tarihte bilinen ilk BKA örneği olmuştur. Tennessee Valley Authority (TVA) adıyla kurulan bölgesel kalkınma idaresi, bölgede büyük baraj projelerini devreye sokarak düzensiz su rejiminin önüne geçmiş, elverişli hale gelen tarım alanları ve ürettiği elektrik enerjisi ile bölgeye sanayi yatırımlarını ve tarımsal işgücünü ortaya çıkarmıştır.

Batı Avrupa ülkelerinde; 1950'li ve 1970'li yıllar arasında bölgesel politikalarda sosyal ve ekonomik müdahaleler ön planda iken, 1970'li yıllarda bölgesel politikalar değişmeye başlamış ve içsel kalkınma politikaları önem kazanmıştır. 1970'lerde Batı Avrupa'da iki farklı yaklaşım bir arada uygulanmaya başlamıştır. Birinci yaklaşım **tavandan tabana politik bir yapı içerirken, diğeri ise tabandan tavana bir yaklaşımdır** ve bu süreçte BKA'lar farklı içerikler kazanmıştır.

2. dünya savaşının yıkıcı etkileri ve hızlı teknolojik gelişmeler sonucu, Batı ülkelerinde bölgelerarası farklılıklar daha da belirgin hale gelmesiyle birlikte, bölgesel kalkınma ajanslarının yaygınlaşmaya başlamıştır. Bugün **Avrupa ülkelerinin genel politikası, bölgelerin ekonomik bakımdan gittikçe özerkleşmesi ve bölgelerin dışarıdaki girişimcileri bölgelerine çekmek amacıyla bölgelerarası kalkınma yarışına katılmaktır.**

İlk ortaya çıkışından bugüne BKA'ları gerektiren politikalar önce altyapı ve tarımın, ardından sanayinin ve bugün de hizmetler ve ileri teknoloji sanayinin desteklenmesine doğru bir değişim gösterirken, bölge ölçeği üzerindeki merkezîyetçi yönetim anlayışının yerini genel anlamda bölgesel-yerinden girişimciliğin aldığı görülmektedir.

Bugün özellikle Avrupa Birliği oluşumu sonrası, ülkeler içinde belirgin "Bölgeler" en önemli birimler olarak ortaya çıkmıştır. Genel politika eğilimi ise bölgelerin ekonomik gelişme politikaları açısından gittikçe özerkleşmesi ve bölgelerin yabancı

yatırımcıları bölgelerine çekmek amacıyla sağlıklı bir bölgelerarası kalkınma yarışına katılmaları doğrudur. Bir bölgenin gelişmesinin, diğer bölgelerle rekabetçi bir yarışa girmesiyle mümkün olabileceği düşüncesine dayanan bu anlayış gereği, dünya genelindeki bütün bölgeler kendi kalkınma örgütlerini kurmaktadır.

BÖLÜM II

BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARININ YAPISI VE GÖREVLERİ

2.1 Bölgesel Kalkınma Ajansı Nedir?

Bölgesel Kalkınma Ajansları; merkezi hükümetten bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirme amacıyla kurulmuş ajanslardır. Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği'ne (EURADA) göre ise BKA, sektörel ve genel kalkınma problemlerini belirler, bunların çözümüne yönelik olanakları ve çözümleri saptar, bu çözümleri geliştiren projeleri destekler.

BKA'lar kurucularına ve işlevlerine göre şu şekilde sınıflandırılmıştır:

Kurucularına göre:

- Merkezi hükümetler tarafından kurulan BKA'lar;
- Yerel ve bölgesel yönetimler dahilinde olan BKA'lar;
- Yerel ve bölgesel yönetimler tarafından kurulan BKA'lar;
- Kamu/özel ortaklıklarıyla kurulmuş bağımsız BKA'lar

İşlevlerine göre:

- Stratejik ajanslar;
- Küresel operasyonel ajanslar;
- Sektörel operasyonel ajanslar;
- İç ajanslar

BKA'ların esas varlık nedenleri, bölgesel stratejileri uygulama, yerel ve bölgesel girişimciliği destekleme, alt yapı hizmetlerinin sunulmasına yardımcı olma, özel sektörün yakın geleceği için yerel-bölgesel çözümler araştırma ve bölgesel talepleri karşılayacak yeni ürün ve hizmet üretimi için finansal garantiler ve çözümler aramaktır. BKA'ların hedefleri; rekabete dayanan bir iş çevresinin oluşması, dünya kalitesinde bir işgücünün yetiştirilmesi, devlet desteğinin sağlanması, çevrenin ve sağlığın iyileştirilmesi, etkili kurumların oluşturulmasıdır.

Bölgesel Kalkınma Ajanslarının hedeflerini gerçekleştirmek için faaliyetleri şunlardır: İçsel kalkınmayı, yabancı yatırım çekmeyi, girişimlere hizmet vermeyi, eğitim hizmetlerini, uluslar arası faaliyetleri ve yerel ve bölgesel yetkililere ihtiyaç duydukları hizmetleri gerçekleştirmek. BKA'lar gösterdikleri faaliyetlere göre stratejik, genel operasyonel, sektörel ve dış yatırım için olanlar şeklinde çeşitlenmektedir.

2.2 Bölgesel Kalkınma Ajanlarının Görevleri

BKA'lar faaliyetlerine göre 4 temel gruba ayırmaktadır. Bu guruplar:

1. Stratejik Ajanslar: Amaçları genel olarak bilgi alış-verişi oluşturmak, sektörel ve genel sosyo-ekonomik faktörler üzerinde araştırmalar yapmak, bölgenin hem ulusal hem de uluslar arası tanıtımını yapmak, KOBİ'lere destekleyici bilgiler vermek, bölgenin iç potansiyeli hakkında bilinç oluşturmaktır.

2. Genel Amaçlı Ajanslar: Temel amaçları sektörler arası ve bölgenin tüm sektörlerine yönelik kalkınma projeleri geliştirmektir. Stratejik ajansların gerçekleştirdiği bütün fonksiyonları söz konusu ajanslar da gerçekleştirir. Bu nedenle iki ajans, bir organizasyonun altında bir bütün olarak çalışabilmektedir.

3. Sektörel Amaçlı Ajanslar: Belirli bir sektörü veya bölgenin belirli bir aktivitesini geliştirmek için kurulan ajanslardır.

4. Bölgenin iç çekiciliğini arttırmak adına kurulan ajanslardır.

Bölgesel Kalkınma Ajanslarına sağlanan finansal kaynaklar EURADA'ya göre aşağıda belirtilen 4 ana başlıkta toplanabilmektedir.

1. Politik Destek Veren Kurumlardan Elde Edilen Doğrudan Fonlar

- Kaynak

2. Politik Destek Veren Kurumlardan Elde Edilen Dolaylı Yardımlar

- Mekan

- Donanım

- Personel

3. Hizmetlerden Ve Dışardan Sağlanan Gelirler

- KOBİ'lerin sermayelendirilmesine katılım

- KOBİ'lere sağlanan danışmanlık ve destek hizmetleri

- Gayrimenkul ve mülk yönetimi

- Yerel ve bölgesel yönetimlere sağlanan danışmanlık hizmetleri

- Eğitim ve seminer hizmetleri

- Yönetim görevleri

- Ticari görevler

- Yabancı yatırımcılara verilen hizmetler

- Sanayi geliştirme alanlarının ve endüstri bölgelerinin yönetimi

- Yayınlar

4. Uluslararası Fonlar Ve Projeler

- Avrupa Birliği,
- Dünya Bankası

BÖLÜM III

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN BÖLGESEL POLİTİKASI

Avrupa Birliği içinde bölgesel farklılıklar vardır ve bu farkın oluşmasındaki en önemli unsur GSMH'dir. GSMH ile birlikte, işsizlik oranı, büyüme oranı, 15 yaş altı ve 75 yaş üstü nüfus oranı ve kentleşme oranı gibi unsurlar, bölgesel gelişmişlikte analiz edilen diğer faktörlerdir. AB bölgeleri bu kriterlere göre bölgesel farklılığı ölçmekte ve bu ölçme sonucunda bölgesel politika belirlemektedir.

AB'nin bölgesel politikası; Birliğin ekonomik ve sosyal alanda uyumlu bir şekilde gelişmesi ve bütünleşmesini sağlamak, bölgelerarası gelir dağılımı farklılıklarından doğan istihdam ve gelişme sorunlarıyla mücadele etmek için oluşturulmuştur.

AB Bölgesel Politikada 3 ana hedef belirlemiştir:

- Kalkınmada Geri Kalmış Bölgelerdeki Yapısal Uyumu ve Gelişmeyi Teşvik Etmek
- Ekonomik ve Sosyal Dönüşüm İçerisinde Olan Bölgelerin Desteklenerek Karşılaşılan Yapısal Güçlüklerin Giderilmesi
- Öğretim, Eğitim ve İstihdam Politikaları İle Sistemlerinin Modernizasyonu ve Uyumlaştırılmasını Desteklemek

AB bölgesel politikada rol oynayan kurumlar Komisyon, Parlamento ve Konsey'dir. Projelerin uygulama sürecinde projede kullanılan krediler ve mali yardımların harcanmasının kontrolünde, Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Sayıştay'ı önemli bir rol oynamaktadır.

AB bütçesinin yaklaşık üçte biri bölgesel politikalara ayrılmıştır. Bu bölgesel politikalar bölgesel fonlar ile yürümetedir. Bu fonlar: Avrupa bölgesel kalkınma fonu, Avrupa sosyal fonu, balıkçılık yönlendirme mali aracı ve Avrupa tarımsal garanti ve yönlendirme fonu'dur.

Genel AB bölgesel politika olmakla birlikte, her üye devletin kendine özgü kalkınma stratejisi bulunmaktadır. AB'nin bölgesel politika oluşturmasındaki en önemli nedenler yeni üye ülkelerle genişleyen yapı ve küreselleşmenin getirdiği rekabet baskısıdır.

3.1 Türkiye'nin Avrupa Birliği Bölgesel Politikasına Dahil Olması

Türkiye'de idari yapılanmada bölge esası bulunmamakla beraber bölge kavramı, ülkenin topografya ve iklim koşulları esasına göre geliştirilmiş ve ülke 7 coğrafi

bölgeye ayrılmıştır. AB`de ise bölge tanımlaması kişi başına GSYİH, nüfus büyüklüğü ve nüfus yoğunluğu gibi istatistikî kriterlere dayanarak yapılmaktadır.

AB bölgesel politikası ve bu politika kapsamındaki mali desteğin ve yapısal araçların Türkiye`ye de sağlanabilmesi için Birlik, Türkiye`nin yapması gereken çalışmaları ve bölgesel farklılıkları azaltabilmek için koyduğu hedefleri Katılım Ortaklığı belgelerinde belirtmektedir. Bu alanda kaydedilen aşamalar ise ilerleme raporlarında değerlendirilmektedir.

3.2 Türkiye`de AB`nin Bölgesel Kalkınma Politikasına Uyum Çalışmaları

Bölgesel kalkınma programları, Avrupa Birliği`nin eş finansmanı ile Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yürütülmektedir. Bu programın temel amacı, kalkınma planı hedefi doğrultusunda bölgelerarası eşitsizliğin azaltılması, merkezi ve bölgesel düzeydeki kurumların kapasitelerinin geliştirilmesidir.

NUTS kapsamında 12 öncelikli bölge seçilmiş ve bu bölgeler arasında coğrafi alan ve bütçe açısından en kapsamlı program TRA2 (Ağrı), TR72 (Kayseri), TR52 (Konya) ve TRB1 (Malatya) olarak belirlenmiştir. Programın toplam bütçesi 90,67 milyon Euro, AB katkısı 70 Milyon Euro, Türkiye katkısı 20,67 milyon Euro`dur. Proje 2005-2007 arasında gerçekleştirilmiştir.

Programın öncelikli alanları; tarım ve hayvancılık, yerel kalkınma girişimleri, KOBİ`ler, küçük ölçekli altyapı ve kapasite geliştirmedir.

Projeden ilimizde faydalanmış ve proje kapsamında Konya`da “**Su Tasarrufu Konusunda Bilinçlendirme**” projesi uygulanarak, ilde su tasarrufu konusunda duyarlılık artırılmıştır.

Türkiye`de Bölgesel Kalkınma Ajansı ile ilgili ilk çalışma NUTS sistemidir. Topluluk kurallarına uygun olarak kısa vadede istatistiksel bölge olarak bilinen NUTS sistemi, 22 Eylül 2002 tarihli Bankalar Kurulu kararı ile kabul edilmiştir. NUTS sistemiyle birlikte, daha sonra da 2003 yılı Katılım Ortaklığı Belgesi`nde, katılım öncesi mali yardım programından yararlanabilmek için Bölgesel Kalkınma Ajansları`nın kurulması öngörülmüştür. Bu süreçte Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun gündeme gelmiş ve kanun 2006 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Pilot uygulama olarak TR62 Düzey 2 Bölgesi`nde Adana ili merkez olmak üzere Adana ve Mersin illerini kapsayan Çukurova Kalkınma Ajansı ile İzmir ilini kapsayan TR31 Düzey 2 Bölgesi`nde İzmir Kalkınma Ajansı 2006 yılı içinde kurulmuştur. Bu ajanslar dışında 2008 yılı sonunda İstanbul, Konya, Samsun, Erzurum, Van, Gaziantep, Diyarbakır ve Mardin Kalkınma Ajansları resmi olarak kurulmuştur.

3.3 Türkiye`de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Yapısı

Türkiye'deki kalkınma ajanslarının yapısı "kalkınma kurulu, yönetim kurulu, genel sekreterlik, yatırım destek ofisleri" olmak üzere dördü bir yapıdan oluşmaktadır.

Kalkınma Kurulu: Bölgesel gelişme hedefine yönelik olarak; bölgedeki kamu kurum ve kuruluşları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında işbirliğini geliştirmek üzere oluşturulan kurullardır. İllerin dengeli biçimde temsilini sağlayacak kalkınma kurulu en fazla 100 üyeden oluşmaktadır.

Genel Sekreterlik: Kalkınma ajansının icra organıdır. Genel sekreterliğin ve yatırım destek ofislerinin en üst amirliğini genel sekreter yürütmektedir.

Yönetim Kurulu: Ajans yönetim kurulları tek ilden oluşan bölgelerde vali, Büyükşehir belediye başkanı, il genel meclisi başkanı, sanayi odası başkanı, ticaret odası başkanı ile kalkınma kurulu tarafından özel kesim ve/veya sivil toplum kuruluşlarından seçilecek üç temsilciden; birden fazla ilden oluşan bölgelerde il valileri, Büyükşehir belediye başkanları veya Büyükşehir olmayan illerde il merkez belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve her ilden birer kişi olmak kaydıyla ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşmaktadır. Ancak, birden fazla ilden oluşan bölgelerdeki illerde; ticaret ve sanayi odalarının ayrı ayrı kurulmuş bulunması halinde, yönetim kurulunda yer alacak temsilci Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Yatırım Destek Ofisleri: Ajansların dördüncü ve son organı olan yatırım destek ofisleri, bölge illerinde özel kesimdeki yatırımcıların kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idari iş ve işlemlerini ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmasını sağlamaktadır. Bu çerçevede yatırım destek ofisleri, tek elden takip ve koordine ile yatırımcıya yol göstermektedir. Yatırımcıların yatırım destek ofisine başvurmaları kendi isteklerine bağlı olacaktır. Yatırım Destek Ofisleri, görevleri ile ilgili olarak Genel Sekreterliğe karşı sorumludur. Ayrıca buralara müracaat edenlerin ek bir maliyetle karşılaşmasını önlemek için sunulan hizmetlerin ücretsiz olması öngörülmüştür.

Ayrıca bölgesel kalkınma ajanslarında iç ve dış denetim vardır. Klasik denetim anlayışından farklı olarak, iş ve işlemlerin yalnızca hukuki denetimi değil performans denetiminin de yapılması öngörülmektedir. İç denetim konusunda uzmanlaşmış bir iç denetim istihdamı öngörülmektedir. Ayrıca Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Sekretere de iç denetim konusunda yetki verilmektedir. Yönetim

Kurulu Başkanı ve Genel Sekreter, ajans faaliyetlerini görevlerinin gerektirdiği gibi yerine getirmek ve bu konuda gerekli tedbirleri almakla görevlidirler.

Dış denetimin ise; hukuka uygunluk açısından İçişleri Bakanlığı, performans değerlendirmesi açısından ise Devlet Planlama Teşkilatı M¼steřarlıđı tarafından gerçekleştirilmesi ngr¼lmektedir.

BÖLÜM IV

MEVLANA KALKINMA AJANSI

Kalkınma ajanslarının kuruluş amacı; her bölgenin sahip olduğu potansiyeli harekete geçirmek, tüm bölgelerin ulusal ekonomiye katkısını en yüksek düzeye çıkarmak, geri kalmış bölgelerin kendi içlerinde ve diğer bölgelerle gelişmişlik farklarını azaltarak ülke ortalamasına yaklaştırmak, gelişmiş bölgelerin ise küresel ölçekte rekabet gücünü artırmaktır.

Türkiye`de bölgelerin özellikleri dikkate alınarak kurulan bölgesel kalkınma ajanslarında, İstanbul ve İzmir Kalkınma Ajanslarının kuruluş amacı küresel rekabet ortamında bölgenin gücünü artırmak amacını taşırken, Diyarbakır ve Mardin`de kurulan kalkınma ajansı kendi içlerindeki gelişme potansiyelini ortaya çıkarmak ve gelişmiş bölgeler ile aralarındaki farkı azalmaktır.

4.1. Konya`nın Sanayi Yapısı ve Mevcut Sorunları

Konya ve Karaman illerini kapsayan Mevlana Kalkınma Ajansı; Konya`nın mevcut potansiyelinin güçlenmesini sağlamak ve gelişmiş bölgeler ile arasındaki farkı azaltmak amacıyla kurulmuştur. Geri kalan bölgeler ile kıyaslandığında, Konya gelişen sanayi yapısı ekonomik, siyasal ve sosyal açıdan kendi bölgesini etkileyen, yönlendiren bir çekim merkezidir.

Bugün üretim ve ihracatta yapmış olduğu hamlelerle Anadolu'nun sanayileşme ve kalkınma hamlesinin öncüleri arasında yer alan Konya, güçlü ve hızlı büyüyen sanayi yatırımlarıyla Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Başlangıçta sadece tarıma dayalı sınai üretim ağırlıkta iken, bugün Konya`da, 80'nin üzerinde ürün çeşidi ile başta Otomotiv Yan Sanayi olmak üzere, Makine İmalat Sanayi, Tarım Makineleri İmalat Sanayi, Gıda Sanayi, Döküm Sanayi, Ayakkabı Sanayi, Ambalaj ve son yıllarda Tekstil Sanayi olmak üzere pek çok alanda üretim yapılabilmektedir. Düzenli şehirleşmesi, arazi potansiyeli, deprem riski en düşük iller arasında yer alması, transit ticaret merkezi olması, çok yönlü ve esnek sanayisi gibi özellikleri ile pek çok rekabetçi üstünlüğe sahip olan Konya, yatırımlar açısından son derece cazip bir ildir. Bu olumlu durum ile birlikte, Konya`da hâlâ çözüm bekleyen bazı sorunlar bulunmaktadır.

Bu sorunlar şu başlıkta açıklanabilir:

1. Tarımsal Sanayi ve KOP Projesi
2. Kamu Yatırımlarından Yeterli Pay Alınamaması

3. Bölgesel ve Sektörel Teşvik Uygulamasına Geçilmesi
4. **Bölgesel Kalkınma Ajansı**
5. Bölgesel Menkul Kıymetler Borsası
6. Enerji Sorunları
7. Ulaşım Sorunları (Hızlı Tren, Duple Yol, Sivil Havaalanı,Lojistik Köy)
8. Kümelenme Politikası
9. KOBİ'lerin Finansman Sorunları
10. Yüksek Girdi Maliyetleri
11. İşsizlik ve İstihdam Sorunu
12. İhtisas Üniversiteleri
13. Mesleki Eğitim Merkezinin Kurulması
14. KOBİ'lerin Kurumsallaşma Ve Markalaşma Sorunları

4.2 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın Kurulması

Konya'nın sorunları içinde 2008 yılından önce zikredilen "Bölgesel Kalkınma Ajansı" ile ilgili madde, Mevlana Kalkınma Ajansı'nın kurulması ile birlikte kaldırılmıştır. Bölgenin potansiyelinin ortaya çıkarılması açısından Mevlana Kalkınma Ajansı bölge için oldukça önemlidir ve ajansın aktif olarak faaliyete geçmesi ile birlikte, Konya'nın diğer sorunlarının çözümüne de büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

TR52 Düzey 2 Bölgesi ve Konya, Karaman bölgesinin kapsayan Mevlana Kalkınma Ajansında, 4 komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Bu komisyonlar şunlardır:

- A- Kırsal Kalkınma Çalışma Komisyonu
- B- İktisadi Kalkınma Çalışma Komisyonu
- C- Sosyal Kalkınma Çalışma Komisyonu
- D- Altyapı Çalışma Komisyonu

Türkiye'de kalkınma ajansları bölgesel gelişmişliği aşmak üzere kurulmak ile birlikte, bölgenin nüfus hem de ticari hacmi göz önüne alındığında; bölgede kurulan her ajansın farklı bir bütçesi bulunmaktadır. Bu nedenle İstanbul Kalkınma Ajansı ile Mevlana Kalkınma Ajansı'nın bütçesi birbirinden farklıdır.

4.3 Mevlana Kalkınma Ajansı'nın Konya'ya Etkisi

Dünyanın küresel bir köy olarak tanımlandığı rekabet ortamında, "gelişmişlik" kavramı sadece ekonomik gelişmeleri bünyesinde taşıyan bir kavram değildir. Günümüz dünyasında siyasi, ekonomik ve sosyal konularda hızlı bir değişim ve

dönüşüm yaşanmaktadır. Bu değişimle birlikte toplumlar, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçmiştir.

Sosyo-ekonomik gelişmenin temel unsur olduğu bilgi toplumlarında, sosyo-ekonomik aktiviteler özel ve kamu devlet kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Bu nedenle bilgi toplumlarında bölgesel kalkınma ajansları oldukça önemli bir role sahiptir.

Genel olarak Türkiye genelinde ekonomik yönü vurgulanan kalkınma ajanslarının, sosyal yönü genellikle gözden kaçırılmaktadır. Kalkınma ajansları sadece ekonomik alanda kurulduğu bölge için bir artı değer değil, aynı zamanda bölgenin sosyal gelişmesi açısından da önemli bir fırsattır. Bu bağlamda Konya'nın mevcut sorunu sadece ekonomik değil, sanayileşme sürecine tam adapte olamamış sanayi yapısından kaynaklanan sosyal sorunları da bulunmaktadır.

Bilgi toplumunda sosyal bir sorun olarak değerlendirilebilecek “kurumsallaşma problemi”, Konya'daki firmaların karşılaştığı önemli sorunlardan birisidir. İşletmeyi kuran kişi veya kişilerin düşünce dünyası etrafında şekillenen kurumsallaşma problemi aşılmadığı takdirde firma, ticari hayatta büyük ilerlemeler kaydememektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, ticari hayatta karşılaşılan problemlerin temelinde, ekonomik ve sosyal örüntü arasındaki ilişkiden kaynaklanan unsurlar yatmaktadır.

Rekabetin önemli bir araç olduğu pazar ekonomisinde sanayi yapısından karşılaşılan sorunların en az düzeye indirilmesinde, ekonomik gelişme kadar sosyal gelişme de etkilidir. Bu nedenle Konya'daki sanayi yapısındaki mevcut sorunların çözülmesi için, sosyal gelişmeye gereken önem verilmelidir.

Konya'daki mevcut sanayi yapısının değişmesinde ve yeniden şekillenmesinde Mevlana Kalkınma Ajansı'na büyük bir rol düşmektedir. Mevlana Kalkınma Ajansı bünyesinde “sosyolog” kadrosunun bulunması, “kent sosyolojisi”ne önem verilmesi ve “Sosyal Kalkınma Çalışma Komisyonu”nun bulunması, bölgede sosyal gelişmeye verilen önemin yapı taşları olarak değerlendirilebilir.

Konya'da kurulan Mevlana Kalkınma Ajansı ile birlikte;

- ❖ Bölgenin problemlerine doğrudan kamu ile özel sektör arasında köprü görevini yerine getirmesi,
- ❖ Projenin ilerleyişi ve tıkandığı noktaların nasıl aşılacağı gibi konularda hizmet sunması,
- ❖ Ajansların yerli ve yabancı yatırımcılara öncülük yapması, yol göstermesi,
- ❖ Yatırımla ilgili müracaatları toplaması, yatırım işlemlerini takip etmesi,

- ❖ Yerel sivil kuruluşlardaki yöneticilerin kendi şehirleri ile ilgili problemleri tartışma imkanını yakalaması,
- ❖ Girişimciliği desteklemesi ve geliştirmesi,
- ❖ Bölgedeki iş ve yatırım imkanlarının araştırılması, bölgeye yeni yatırımların teşvik edilmesi,
- ❖ AB fonları ve uluslar arası fonların kullanılmasına aracılık ve koordinasyon sağlaması, beklenmektedir.

Sonuç olarak; bölgesel kalkınma ajansları; sadece ekonomik çizgide yoğunlaşmaması, sosyal dengenin sağlanması ve sağlanan dengenin bölgeye yayılması açısından stratejik bir role sahiptir. Bu nedenle özellikle kırsal bölgelerde öncelikle sosyal gelişmişlik ön plana çıkartılarak, bu düzey ekonomik katkı tamamlanmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Avrupa Birliği`nin Bölgesel Politikası, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları
2. AB Bütünleşme Sürecinde Türkiye`de Bölgesel Kalkınma Ajansları,
Dr. Murteza Hasanođlu, Ziya Aliyev
3. Bölgesel Kalkınma Ajansı, Aytül Güneş Demirci
4. DPT Kalkınma Ajansları ve Kuruluş Faaliyetleri, Ahmet Yaman
5. Küresel Rekabet Ortamı, Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye, Yunus Emre
Özer

İNTERNET ADRESLER

1. www.planlama.org.tr.
2. www.dpt.gov.tr
3. www.iska.org.tr
4. www.izka.org.tr
5. www.konya.gov.tr
6. www.konhaber.com
7. www.bilgitoplumu.gov.tr